

- Cultuurhistorie in de Gemeente Roosendaal –

TOEKOMST VOOR HET VERLEDEN

BELEIDSNOTA

**Monumenten,
Archeologie &
Monumentaal Groen**

Colofon

Uitgave

Gemeente Roosendaal Afdeling Beleidsrealisatie, Team Ruimtelijke Ontwikkeling

Eindredactie

René Kools

© Gemeente Roosendaal 2007

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Inleiding	6
2. Waarom een nieuwe nota	8
2.1 Evaluatie van het huidige gemeentelijke beleid	8
2.2 Afronding Monumenten Inventarisatie Project en Monumenten Selectie Project.....	8
2.3 Veranderde regelgeving.....	8
2.4 Doel: één nota cultuurhistorie	9
3. Monumenten en ruimtelijke kwaliteitszorg	10
3.1 Inleiding	10
3.2 Gradatie in de bescherming van objecten	11
3.3 Onderzoek.....	13
3.4 Uniforme beschrijvingen.....	14
3.5 Objecten die specifieke aandacht behoeven	15
3.5.1 <i>Wederopbouwperiode</i>	15
3.5.2 <i>Kerken</i>	16
3.5.3 <i>Begraafplaatsen en kerkhoven</i>	16
3.5.4 <i>Molens</i>	17
3.5.5 <i>Boerderijen</i>	17
3.6 Leegstand en herbestemming.....	18
4. Archeologie	20
4.1 Implicaties verdrag van Malta	20
4.2 Archeologiebeleid van de Provincie.....	22
4.3 Samenwerking met gemeente Bergen op Zoom	22
4.4 Archeologische waardenkaart.....	22
4.5 Financiële uitwerking.....	23
5. Groene monumenten	24
5.1 Groene monumenten in Roosendaal	24
5.2 Cultuurhistorisch Waardenkaart.....	24
5.3 Inventarisatie monumentale bomen	24
5.4 Inventarisatie monumentale groenelementen en -structuren	25
5.5 Bescherming van groene monumenten	25
5.6 Flankerend beleid.....	26
6. Cultuurhistorische Waardenkaart	27
7. Mensen en Middelen	28
7.1 Mensen.....	28
7.2 Financiële middelen	28
7.2.1 <i>Rijksmiddelen</i>	28
7.2.2 <i>Gemeentelijke middelen</i>	29
8. Juridisch instrumentarium	31

9. Monumentencommissie	33
9.1 Taken van de Monumentencommissie	33
9.2 Samenstelling van de Monumentencommissie.....	34
10. Communicatie	35
11. Te nemen acties	38

Voorwoord

De gemeente Roosendaal lijkt op het eerste gezicht niet de uitgelezen plek waar cultuurhistorie zich sterk manifesteert. Plaatsen als Bergen op Zoom, Den Bosch en Breda staan in Brabant veel beter bekend om het cultuurhistorisch verleden. Weliswaar zijn er in de gemeente Roosendaal minder oude markante gebouwen te vinden als in andere plaatsen, toch verdient het cultuurhistorisch verleden meer aandacht dan het nu heeft. Onze gemeente telt immers 62 rijksmonumenten, 127 gemeentelijke monumenten en één archeologisch monument.

De identiteit van Roosendaal wordt in grote mate bepaald door de opbouw van de stad. De diverse wijken, het wegenpatroon, de lintenstructuur, markante oude gebouwen die overal te vinden zijn, maar misschien niet altijd opgemerkt worden, maken Roosendaal tot Roosendaal (stad en dorpen). De geschiedenis heeft bepaald hoe Roosendaal er nu uit ziet. Onze gemeente heeft misschien niet zulke omvangrijke monumenten, maar ze mag wel trots zijn op de vele objecten die er te vinden zijn in de stad en de dorpen van de gemeente. In de stad zijn er op diverse locaties monumenten te vinden. Ook de dorpen karakteriseren zich door de aanwezigheid van markante objecten; zo zijn er onder andere de Molen in Nispen, de Lambertuskerk in Wouw en het landgoed Wouwse Plantage. Voor iedere inwoner van onze gemeente zijn dit markante objecten waar we trots op mogen zijn.

Monumenten zijn belangrijk voor het leefklimaat. Een goed opgebouwde stad is een mix tussen oud en nieuw. Monumenten dragen in die optiek bij aan de herkenbaarheid en daarmee aan een goed leefklimaat. De opgave die voor ons ligt, is om die cultuurhistorisch waardevolle plekken ook beter te tonen om zodoende een goed leefklimaat te houden en waar mogelijk te verbeteren. In nieuwe projecten of renovaties wordt de cultuurhistorie soms als last ervaren en daar moeten we vanaf. Juist de wortels naar het verleden maken een plek extra interessant wanneer het verleden weer zichtbaar wordt gemaakt.

De cultuurhistorische waarden zijn de wortels van een stad waar we zuinig mee om moeten gaan. Onder cultuurhistorische waarden versta ik ook de archeologische waarden en historisch groen. Zuinig omgaan betekent overigens niet verkrampd. Ontwikkelen met behoud van cultuurhistorische waarden is de inzet waar ik me hard voor wil maken. Deze nota draagt bij aan de bewustwording van het proces dat monumenten en cultuurhistorie belangrijk en de moeite waard zijn.

Deze nota vormt het uitgangspunt van het College voor de uitvoering van de daarin neergelegde beleidsvoornemens. Ook op het gebied van het monumentenbeleid wil Roosendaal ambities tonen. Dat kan de gemeente niet alleen: daarom hoop ik dat deze monumentennota ook een uitdaging en inspiratiebron zal vormen voor al degenen die op de bres willen staan voor het mooie dat in Roosendaal zeker te vinden is.

Roosendaal, april 2007

Drs. Steven Adriaansen
Wethouder Monumenten

1. Inleiding

Aan de ene kant...

....genieten monumenten steeds meer belangstelling bij een breed publiek. Monumenten zijn een uitingsvorm van de identiteit van een stad, dorp of gemeente en bepalen daardoor mede het specifieke karakter van een plaats. Monumenten dragen in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van de gebouwde omgeving. Van dat besef is men in de loop der jaren steeds meer doordrongen geraakt, ook in Roosendaal. Het succes van Open Monumentendag overtreft zichzelf jaarlijks. De belevingswaarde van monumenten krijgt steeds meer aandacht en belangstelling en wordt bij de bevolking steeds meer gewaardeerd.

Ook de jongere bouwkunst, de bouwkunst uit de periode 1850-1940, komt steeds meer in de belangstelling te staan. Dat maakt ook Roosendaal een steeds interessantere plaats, omdat in die periode in Roosendaal veel bebouwing is opgericht, die nu monumentale of beeldbepalende waarde heeft. Uit de periode ervóór is helaas niet zoveel overgebleven als gevolg van allerlei rampspoed die Roosendaal heeft doorgemaakt in de 16e en 17e eeuw.

Er begint zelfs belangstelling te komen voor de bouwkunst van de Wederopbouw. Dit is de periode van 1940 tot 1965 waarin Roosendaal een grote groei heeft doorgemaakt. Wat daarvan uiteindelijk het beschermen waard zal zijn, moet de komende jaren nog onderzocht worden. In ieder geval heeft de gemeente al een Wederopbouwplan op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst: Marconiplein en omgeving in Kalsdonk.

Archeologie komt ook steeds meer in de schijnwerpers te staan. Daardoor wordt weer een geheel nieuwe dimensie toegevoegd aan het kennisarsenaal van stad en streek.

Aan de andere kant ...

... staan monumenten in deze dynamische tijd onmiskenbaar ook onder druk. De wereld van nu is er een van snelle veranderingen. Steeds weer en steeds vaker worden nieuwe eisen gesteld om andere doelen te bereiken. Er is een grote druk op gebouwen die niet meer aan de hedendaagse eisen voldoen. Enerzijds betekent dit dat bestaande bebouwing verdwijnt, anderzijds dat bestaande bebouwing wordt ingevuld met nieuwe functies en om die reden soms ingrijpend verbouwd worden. Monumentale gebouwen voldoen niet altijd aan de eisen die wij eraan stellen uit oogpunt van gebruik en veiligheid.

Naast maatschappelijke bedreigingen zijn er natuurlijk ook andere bedreigingen zoals de tand des tijds. Slijtage, weersinvloeden, milieuvervuiling eisen hun tol en noodzaken tot preventief onderhoud, inspecties en restauraties. Ook kunnen monumenten in verval raken door achterstallig onderhoud of doordat in de directe omgeving zulke grote veranderingsprocessen plaatsvinden, dat het monument in verval raakt dan wel in een geïsoleerde positie komt te staan, omdat de oorspronkelijke omgeving is verdwenen. Dit spanningsveld zorgt ervoor dat er een steeds grotere noodzaak is om goed monumentenbeleid te hebben en daar als gemeente actief op in te spelen.

Roosendaal en monumenten

De gemeente Roosendaal ziet zich in eerste instantie als een moderne stad. Een stad waar het goed wonen, werken en recreëren is. Dit imago heeft onmiskenbaar te maken met de vrij late ontwikkeling van de stad. Pas in de tweede helft van de 19e eeuw is de groei van Roosendaal begonnen. Die groei is met name na de Tweede Wereldoorlog in een stroomversnelling geraakt.

Tegelijkertijd wil Roosendaal uitdrukkelijk waardevolle objecten behouden. Het gemeentebestuur en vele inwoners zijn zich ervan bewust dat ook de bouwkunst vanaf 1850 waardevol is en een fundamentele bijdrage levert aan de identiteit van de stad. Het begrip 'waardevolle objecten' moet in breed verband geplaatst worden: het gaat niet alleen om panden, maar ook om stedenbouwkundige structuren, straatpatronen etcetera. Ook groen, groenstructuren en archeologie dienen in dat verband de nodige aandacht te krijgen. Integraliteit is een belangrijk begrip: het gaat om de samenhang van allerlei waardevolle elementen. Pas dan ontstaat de meerwaarde van de individuele objecten en elementen.

Beleidsmatig is dit al verwoord in de Structuurschets voor de binnenstad die dateert uit 2000. Daarin worden aanzetten gegeven om in de Roosendaalse binnenstad meer samenhang te krijgen. In de voorliggende nota wordt dit verder uitgewerkt en vertaald in concrete actiepunten.

Samenspel van overheid en particulieren

Behoud en bescherming van monumenten en beeldbepalende objecten is niet een zaak van de overheid alléén. Minstens zo belangrijk is de inzet van particulieren, van instellingen en instanties. Het gaat om het samenspel tussen verschillende actoren om te komen tot een zo goed mogelijk resultaat. Belangrijk daarbij is dat de overheid niet alleen regels oplegt en stuurt, maar ook communiceert, stimuleert en faciliteert. Daarnaast zullen omgekeerd ook particulieren en instanties een stimulerende rol richting de gemeente vervullen.

2. Waarom een nieuwe nota

2.1 Evaluatie van het huidige gemeentelijke beleid

De vigerende Monumentennota dateert uit 1990 en het beleid is na ruim 15 jaar aan vernieuwing toe. Tal van inzichten en nieuwe ontwikkelingen en nieuwe regelgeving nopen daartoe.

In de evaluatie van het monumentenbeleid 'Omzien met het oog op de toekomst' (uit 1998) worden de belangrijkste items en aandachtspunten voor het nieuwe monumentenbeleid in feite al geformuleerd.

- Méér aandacht voor het monument in de stedenbouwkundige en historische structuren in plaats van individuele bescherming van panden;
- Méér aandacht voor leegstand van grote monumentale panden;
- Aanpassing van de monumentenverordening zodat er verschillende beschermingsgradaties mogelijk worden;
- Aanvulling van de gemeentelijke monumentenlijst: nieuwe inventarisaties;
- Verbreding van de taken van de monumentencommissie en aandacht voor de samenstelling van de commissie;
- Het formuleren van gemeentelijk beleid op het gebied van archeologie;
- Het kritisch bezien van het subsidiestelsel;
- Méér aandacht voor het aspect communicatie.

2.2 Afronding Monumenten Inventarisatie Project en Monumenten Selectie Project

In de jaren tachtig van de vorige eeuw is de belangstelling voor de jongere bouwkunst (1850-1940) toegenomen. Dit leidde tot het Monumenten Inventarisatie Project (M.I.P.), dat opgevolgd werd door het Monumenten Selectie Project (M.S.P.). Het M.I.P. had tot doel de bouwkunst uit voornoemde periode via een uitgebreide inventarisatie in kaart te brengen, waarna vervolgens in het kader van het M.S.P. in 2001 ruim 40 objecten aan de rijksmonumentenlijst zijn toegevoegd.

2.3 Veranderde regelgeving

- Met name het Verdrag van Malta brengt op het gebied van de archeologie belangrijke veranderingen met zich mee. Hierbij komen er extra taken af op de gemeenten. De wetgeving zal naar verwachting in de loop van 2007 bindend worden. Volgend op het Europese en het rijksbeleid zal de gemeente hierop beleid moeten formuleren hoe met diverse aspecten om te gaan.
- De Rijksdienst voor Archeologie, Cultuurlandschap en Monumenten (RCAM) zal van een adviesplicht overgaan naar een adviesbevoegdheid met uitzondering van sloop, verplaatsing, reconstructie en functiewijziging. Dat betekent dat de gemeente zelf verantwoordelijk is om adequaat advies te vormen over allerlei aanvragen op het gebied van de monumentenzorg.

- Er is een Rijksinspectie Monumentenzorg (RIM) ingesteld die werkt aan de continue kwaliteitsverbetering van het bestel voor behoud en bescherming van monumenten in Nederland. De inspectie ziet enerzijds toe op bewaring van het gebouwde cultureel erfgoed voor het nageslacht en anderzijds op een juist beheer van dat cultureel erfgoed door zijn eigenaren. Een paar belangrijke taken zijn het toezien op de naleving van wet- en regelgeving op het gebied van de monumentenzorg inzake de selectie en aanwijzing van monumenten, de aanwijzing van beschermde stads- en dorpsgezichten, de vergunningverlening en de subsidieverlening. Daarnaast is ze ook verantwoordelijk voor het uitvoeren van inspecties betreffende het behoud en bescherming van het gebouwde cultureel erfgoed. De inspectie speelt een voorname rol in de toezicht en de controle onder andere richting eigenaren en gemeentes.
- Ook vinden er veranderingen plaats in de diverse subsidieverordeningen en – mogelijkheden, waardoor aanpassing van het gemeentelijk beleid ook noodzakelijk is.

2.4 Doel: één nota cultuurhistorie

Deze beleidsnota gaat niet alleen over beleid voor de Roosendaalse monumenten. Het is een integrale nota over alle aspecten van de fysiek-ruimtelijke aspecten van de cultuurhistorie:

- **monumentale gebouwen en objecten,**
- **historische stedenbouw (structuren),**
- **archeologie,**
- **historisch groen.**

De nota omvat alleen tastbare cultuurhistorische waardevolle aspecten in of bovenop de bodem van de gemeente Roosendaal. Deze aspecten kunnen bestaan uit (delen van) gebouwen, archeologische vondsten, waardevolle archeologische gebieden en vanuit cultuurhistorische overweging waardevol groen, zoals monumentale bomen of historische parken. Het gaat dus niet in op de roerende zaken zoals museale stukken en niet op klederdrachten, dialecten, kunst- en cultuuruitingen en dergelijke.

Ook de recente cultuurhistorie wordt meegenomen in dit traject, inclusief de wederopbouwperiode (1940 – 1965).

3. Monumenten en ruimtelijke kwaliteitszorg

3.1 Inleiding

Monumentenzorg is nauw verweven met andere beleidssectoren. Een gebouw vormt altijd een onderdeel van een stads- of dorpsbeeld. Zonder de omgeving verliest een gebouw veel van zijn monumentale waarde. Stedenbouwkundige structuren, historische verkavelingen en stratenpatronen zijn erg belangrijk.

Dit leidt tot het volgende belangrijke uitgangspunt van deze monumentennota:

De komende jaren wil de gemeente zich meer gaan toeleggen op de samenhang van het monument en de omgeving waarin het monument gesitueerd is. Dit betekent niet, dat individuele bescherming van monumenten niet meer aan de orde is, maar dat meer aandacht wordt geschonken aan de omgeving van het monument. Ook zal méér aandacht worden geschonken aan stedenbouwkundige structuren.

Anders gezegd:

- Monumenten vormen een onderdeel van de ruimtelijke kwaliteitszorg.
- Inbreng van het aspect cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening, inrichting en vormgeving van de leefomgeving.

Concrete actiepunten:

- Monumentenbeleid is niet alleen het aanwijzen van individuele panden als gemeentelijk monument, hoewel dat ook in de toekomst nog zal gebeuren. Het blijft ook in de toekomst belangrijk een aantal historisch waardevolle panden en objecten voldoende juridische bescherming te bieden.
- Aandacht voor de omgeving van een monument door ook aandacht te schenken aan historische structuren, stratenpatronen, waterlopen en dergelijke. Een goede aanzet daartoe is al gegeven in de in 2000 door de raad vastgestelde Structuurschets Binnenstad Roosendaal waarin voor de binnenstad de structurerende elementen werden benoemd en in kaart werden gebracht. Eén van die structurerende elementen is het historische lint. Daarbij zijn in de Structuurschets ook uitspraken gedaan over de fysieke randvoorwaarden van eventuele bouwkundige ingrepen in het lint: rooilijn- en hoogtemarges, verhouding gevelhoogte en gevelbreedte. Voorkomen moet worden dat in de bestaande gevelwanden qua grootschaligheid van bebouwing inbreuken worden gedaan.
- In ruimtelijke plannen dient in de toelichting een aparte paragraaf te worden opgenomen over de monumentale en cultuurhistorische aspecten. Deze paragraaf gaat in op aanwezige monumenten, beeldbepalende bebouwing, stedenbouwkundige structuren. Er wordt aangegeven op welke wijze met deze aspecten wordt omgegaan in het bestemmingsplan.

- Bepaalde gebieden scoren echter qua historische samenhang zo hoog, dat een verdergaande bescherming noodzakelijk is. Dit betekent dat in de gemeentelijke monumentenregelgeving het aanwijzen van beschermde stads- en dorpsgezichten tot de mogelijkheden gaat behoren. Voor beschermde stads- en dorpsgezichten geldt, dat ze niet in huidige vorm worden bevroren, maar wel dat veranderingsprocessen in dergelijke gebieden zeer zorgvuldig moeten worden begeleid, omdat deze gebieden exemplarisch zijn voor de stads- en dorpsontwikkeling.

3.2 Gradatie in de bescherming van objecten

In het behoud van cultuurhistorisch waardevolle bouwwerken is een gradatie aan te brengen in de intensiteit van aandacht en bescherming.

- **Beeldindifferente panden**

De laagste gradatie van panden zijn de beeldindifferente panden. Dat zijn de panden die op dit moment geen onderkende cultuurhistorische waarde hebben en daarnaast geen afbreuk doen aan het stedenbouwkundige beeld. Dat wil niet zeggen dat deze panden in de toekomst niet belangrijk kunnen worden vanuit monumentaal of cultuurhistorisch oogpunt.

- **Beeldondersteunende en beeldbepalende panden**

Er zijn ook panden die op dit moment nog niet het predikaat monument verdienen, maar die wel zo belangrijk zijn dat er voorzichtig mee omgesprongen moet worden omdat ze beeldbepalend of beeldondersteunend zijn. Het gaat daarbij vaak om panden die zijn gesitueerd in een gebied waar monumenten te vinden of in een gebied waar sprake is van een waardevolle stedenbouwkundige structuur (bijvoorbeeld het historisch lint). Het is de bedoeling dat uit de MIP-lijst een aantal panden zal worden geselecteerd die op basis van een toets het predikaat beeldbepalend pand zullen krijgen. Om deze lijst samen te stellen, dient evenals bij de plaatsing van panden op de gemeentelijke monumentenlijst, een in de monumentenverordening vastgelegde procedure doorlopen te worden.

De gevolgen van dit predikaat zijn, dat deze panden weliswaar niet de normale monumentenbescherming genieten, maar dat de behandeling van een bouwplan dat een wijziging van het beeldbepalende pand inhoudt, zal worden behandeld in de Welstand Plusvergadering. De Welstand Plus is samengesteld uit de welstandscommissie aangevuld met monumentencommissieleden. In de nieuwe Welstandsnota wordt specifieke aandacht geschonken aan gebiedsdelen waar beeldbepalende panden zijn gelegen. Dit heeft dan consequenties voor de specifieke welstandscriteria. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de bescherming niet zover reikt, dat een beeldbepalend pand niet zou mogen worden gesloopt. Hoewel sloop in de meeste gevallen niet gewenst is, kunnen sloopplannen niet worden geweigerd omdat het pand niet op de monumentenlijst staat. Wel kan bij sloopplannen in overleg met de indiener gekeken worden of het niet mogelijk is het object te behouden. Is dat niet mogelijk, dan wordt de sloopaanvraag conform de procedure afgedaan.

- **Gemeentelijke monumenten**

Gemeentelijke monumenten zijn objecten die op basis van de gemeentelijke monumentenverordening bescherming genieten. Deze bescherming komt erop neer dat het zonder vergunning van het college van Burgemeester en wethouders niet mogelijk is een beschermd gemeentelijk monument te wijzigen, te ontsieren of te slopen. In de jaren negentig van de vorige eeuw zijn op basis van de Monumentennota's van de toenmalige gemeente Wouw en Roosendaal en Nispen een groot aantal panden op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst.

De gemeentelijke monumentenbescherming is –uiteraard na rijksmonumentenbescherming– de beste bescherming die op een pand gelegd kan worden. De verwachting is gerechtvaardigd dat de komende jaren 150 tot 200 panden in de gemeente een gemeentelijke monumentenstatus zullen krijgen.

- **Aanwijzing van beschermde straatwanden of gevelwandwaarde**

Onder een straatwandwaarde wordt verstaan een groep van gevels van objecten die een samenhangend geheel vormt en die van belang is vanwege haar schoonheid, het karakter van het geheel, de onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang en/ of wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde. Gevelwandwaarde betreft één gevel.

In een aantal gevallen is het plaatsen van panden op de gemeentelijke monumentenlijst een te zwaar instrument, omdat daarmee het gehele pand, zowel exterieur als interieur, monumentale bescherming geniet. Op het vlak van de straatwanden en gevelwanden zijn aanvullende regels nodig in de monumentenverordening.

Om een indruk te geven welke straatwanden mogelijkerwijs geheel of gedeeltelijk voor bescherming in aanmerking komen, worden hier genoemd: Brugstraat, Ludwigstraat, Boulevard, Vughtstraat, Raadhuisstraat/Burgerhousestraat. Niet uitgesloten is dat ook andere waardevolle gebieden als zodanig zullen worden aangewezen.

- **Aanwijzing tot beschermd stads- en dorpsgezicht**

Er zijn gebieden die als samenhang zo waardevol zijn dat het predikaat beschermd stads- en dorpsgezicht wenselijk is. Onder stads- en dorpsgezichten worden in de Monumentenwet 1988 verstaan: groepen van onroerende zaken die van algemeen belang zijn wegens hun schoonheid, hun onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang dan wel hun wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde en in welke groepen zich één of meer monumenten bevinden. Beschermd stads- en dorpsgezichten zijn die stads- en dorpsgezichten die door de Minister van OCenW en VROM als zodanig zijn aangewezen.

In de gemeente Roosendaal zijn door het rijk geen dorps- of stadsgezichten aangewezen. De gemeente heeft zelf nog niet de mogelijkheid om dorps- en stadsgezichten aan te wijzen omdat de verordening hierop niet is toegesneden. In een vervolgstudie zal verder uitgezocht moeten worden welke 'gezichten' hiervoor in aanmerking kunnen komen. Op voorhand wordt gedacht aan de Markt van Roosendaal, de Markt van Wouw, het gebied Boulevard Antverpia-Badhuisstraat, het gebied met de Oostenrijkse woningen.

3.3 Onderzoek

In 2003 is in opdracht van de gemeente een Quick scan verricht om inzicht te krijgen in waardevolle panden. In de Quick scan zijn meer dan 900 objecten op basis van een aantal aspecten globaal onderzocht en gewaardeerd. Daarnaast wordt ook in algemene zin iets gezegd over de waarde van straten, straatwanden en gebiedsdelen in Roosendaal.

De resultaten van de Quick scan zullen worden gebruikt voor:

- het aangeven van potentiële gemeentelijke monumenten;
- het opstellen van de lijst beeldbepalende en beeldondersteunende panden;
- het aangeven van potentiële gemeentelijke stads- en dorpsgezichten;
- het opstellen van ensembles waar verzwaard welstandstoezicht -eventueel in samenwerking met de monumentencommissie- van toepassing is;
- het opstellen van cultuurhistorische waardenkaarten ten behoeve van ruimtelijke en functionele ontwikkelingen;
- het opstellen van gericht beleid ten aanzien van specifieke objecten zoals boerderijen.

3.4 Uniforme beschrijvingen

De gemeentelijke monumentenpanden zijn met name in de eerste helft van de jaren negentig beschreven. De toenmalige gemeenten Roosendaal en Nispen en Wouw hanteerden daarbij elk hun eigen model en stijl. Dit heeft tot gevolg dat de beschrijvingen nogal uiteenlopen. De Roosendaalse beschrijvingen zijn over het algemeen erg gedetailleerd, de Wouwse beschrijvingen vrij summier. Daarnaast is het mogelijk dat aan de panden in de loop der jaren wijzigingen kunnen zijn aangebracht. Hierdoor kunnen de beschrijvingen niet meer in alle opzichten correct zijn. Daarom dient op termijn gestreefd te worden naar nieuwe beschrijvingen volgens een eenduidig systeem.

De criteria

a. Architectonische en kunsthistorische criteria

- het object (gebouw, complex, terrein) is een goed voorbeeld van een bepaalde stijl of bouwtrant of van het werk van een bekend architect, stedenbouwkundige of kunstenaar;
- het object is gaaf qua stijl en detaillering;
- het object vertegenwoordigt een unieke (bouw)techniek, (bouw-)type of is typerend voor de ontwikkeling van de industriële techniek;
- het object heeft esthetische waarde op grond van de vorm en detaillering van exterieur en/of interieur.

b. Planologische, landschappelijke en stedenbouwkundige criteria

- het object vormt samen met bijgebouwen, kleine artefacten, erfbeplanting of tuinaanleg een karakteristiek geheel;
- het object maakt deel uit van een groter historische geheel of complex;
- het object sluit, met name in historisch en geomorfologisch opzicht, aan bij het landschap;
- het object maakt deel uit van een gebied met een grote continuïteit, waardoor het historisch patroon van verkaveling, wegen en waterlopen goed geconserveerd is gebleven;
- het object vormt een onderdeel van een historische stedenbouwkundige structuur of historisch nederzettingstype;
- het object is karakteristiek voor stad, dorp of streek.

c. Sociaal- en cultuurhistorische criteria

- aan het object zijn historische herinneringen verbonden in de ruimste zin van het woord;
- het object vertegenwoordigt een aspect van de sociale of economische geschiedenis;
- het object is representatief voor een bepaalde fase in de ontwikkeling van dorp, stad of streek.

Afhankelijk van de situatie en de aard van het object is het ene criterium bij de selectie meer bepalend geweest dan het andere.

3.5 Objecten die specifieke aandacht behoeven

In het gemeentelijk monumenten zullen de komende jaren de volgende objecten specifieke aandacht krijgen.

3.5.1 Wederopbouwperiode

Inleiding

Naast de traditionele monumenten die iedereen als monument zal ervaren, is er ook een jongere generatie aan bouwwerken waarvan de waarde nog niet door een breed publiek wordt onderkend: de naoorlogse woonwijken en de architectuur van de Wederopbouw (1940-1965).

De Wederopbouwarchitectuur is om die reden zeer kwetsbaar. Omdat het nog geruime tijd zal duren voordat onder een breder publiek het belang van deze periode gemeengoed zal worden, wordt er met deze nu nog vaak verguisde bouwkunst niet erg zorgvuldig omgegaan. Woonwijken die kort na de Tweede Wereldoorlog zijn gerealiseerd, worden thans op grote schaal gerenoveerd. Deze woonwijken worden immers bedreigd door technische en functionele veroudering, functieverlies, schaalvergroting omdat met name woningen niet meer aan hedendaagse wooneisen voldoen. Dit proces van grootscheepse stadsvernieuwing en herontwikkeling speelt ook in Roosendaal, momenteel in het bijzonder in Kalsdonk. Het is daarom van groot belang dat op gemeentelijk niveau stappen gezet worden om de belangrijkste elementen van Wederopbouw bescherming te bieden. Daarmee wordt al een selectie gemaakt van objecten die in de toekomst wellicht rijksbescherming gaan genieten.

Opgave

In Roosendaal is in 2001 één Wederopbouwwooningbouwcomplex op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst: Marconiplein/Marconistraat/Edisonstraat in Kalsdonk.

De gemeente zal onderzoeken of er nog meer wederopbouwobjecten monumentale bescherming dienen te krijgen. Er zijn op voorhand al interessante objecten te benoemen die nadere studie vergen. Enkele voorbeelden: het wijkje Parochiecentrum in Burgerhout (rondom Fatimakerk). Dit gebied, bestaande uit een groot aantal tamelijk kleine arbeiderswoningen is als huurcomplex gaaf gebleven. Het is gebouwd vanuit de kort voor en na de oorlog in het zuiden veelgebruikte Parochiecentrumgedachte. Ook in de Westrand is nog Wederopbouw te vinden die dateert uit de periode vóór 1965: het complex Oostenrijkse woningen en het villawijkje dat ingeklemd ligt tussen de Wouwseweg en de A58. Nadere studie kan uitwijzen of deze wijken monumentale of andersoortige bescherming verdienen.

3.5.2 Kerken

Inleiding

Als gevolg van het secularisatieproces is door het bisdom Breda in 2001 het besluit genomen dat een aantal kerken aan de eredienst onttrokken zal worden. In een aantal gevallen gaat het om monumentale kerkgebouwen: de St. Janskerk, de Heilig Hartkerk en de Fatimakerk. De St. Janskerk is al aan de eredienst onttrokken en heeft sinds kort een prachtige herbestemming gekregen. Ook voor de Heilig Hart Kerk en de Fatimakerk zijn nieuwe plannen in voorbereiding, respectievelijk een herinvulling met een medische functie en een herinvulling met woningbouw gecombineerd met zorg. De Nederlands Hervormde Kerk aan de Bloemenmarkt in Roosendaal heeft ook een culturele invulling à la de St. Janskerk gekregen. Voor de kerken in de dorpen van de voormalige gemeente Wouw worden eveneens plannen tot herbestemming gemaakt, omdat ook hier de onttrekking aan de eredienst zal gaan plaatsvinden.

Opgave

Veel kerkgebouwen zijn als object zelf van monumentaal karakter, maar hebben ook door hun ligging in binnenstad, wijk of dorp een monumentale uitstraling. Wanneer monumentenpanden hun functie verliezen, treedt vaak verval op. Dat verval heeft een negatieve invloed op de omgeving. Het is daarom van groot belang om monumenten hun functie te laten behouden of als dat niet mogelijk is, een nieuwe passende functie te geven.

De gemeente wil daarin faciliteren. Uitgangspunt is het behoud van het gebouw in zijn context. Het is zo waardevol dat de gemeente zichzelf een inspanningsverplichting meegeeft om mee te zoeken naar nieuwe functies en financieringsbronnen (rentedragende lening + tijdelijke exploitatiesubsidie).

3.5.3 Begraafplaatsen en kerkhoven

Inleiding

In de gemeente Roosendaal zijn diverse begraafplaatsen. Deze begraafplaatsen zijn per definitie cultuurmonumenten (voor de toekomst). Oude grafzerken en oude begraafplaatsen hebben historische waarde en vormen belangrijke getuigen van ons verleden.

De begraafplaatsen zijn eigendom van een kerkgemeenschap of van de gemeente. De gemeente voelt zich verantwoordelijk voor deze begraafplaatsen.

Opgave

Er wordt van gemeentewege een studie gemaakt naar de monumentale aspecten van de diverse begraafplaatsen.

Voor de begraafplaats aan de Bredaseweg is reeds een rapportage beschikbaar. Deze dient uitgewerkt te worden in een concrete voorstel tot monumentale bescherming van (delen van) de begraafplaats en de afzonderlijke graven.

3.5.4 Molens

Inleiding

In de gemeente Roosendaal zijn vier molens te vinden. Het zijn: De Arend (1811) in Wouw (bergkorenmolen); De Hoop aan de Gezellelaan in Roosendaal (standaardmolen); De Twee Gebroeders (1872) aan de Wouwseweg in Roosendaal (stellingmolen); naamloos (1850) in Nispen (bergkorenmolen). Van deze molens is de molen in Wouw in particulier eigendom, de overige zijn in eigendom van de gemeente Roosendaal. Al deze molens staan te boek als rijksmonument.

Situatie

De fysieke toestand van deze molens varieert van redelijk tot slecht. De molens zijn niet meer in gebruik voor de functie waar ze ooit voor gemaakt zijn. Alle molens zijn opengesteld voor het publiek, maar de toonbaarheid is niet optimaal. Eén van de drie molens die de Gemeente Roosendaal in bezit heeft, is niet meer draaivaardig. Een tweede is eind 2003 weer in draaivaardige staat gebracht. Aan de molen in Nispen zijn de restauratiewerkzaamheden zelfs gestaakt wegens overschrijding van de beschikbare restauratiebudgetten. Ook aan de beide andere molens zijn flinke restauratiewerkzaamheden nodig. De organisatie van een sluitende aanpak van deze restauratieplannen zal een extra inspanning vergen.

Opgave

De gemeente Roosendaal is sinds 2004 bezig zich te oriënteren op de mogelijkheid om de molens in een stichting onder te brengen. De verantwoordelijkheid wordt zo in handen gelegd van een professionele organisatie die tot taak heeft de molens in stand te houden. De gemeente kan financieel bijdragen, maar de verantwoordelijkheid ligt bij de stichting. Er kan ook gekozen worden voor aansluiting bij een provinciale of landelijke Molenstichting. Een en ander zal in een bestuursopdracht worden uitgewerkt.

3.5.5 Boerderijen

Situatie

De verslechterende economische situatie in de agrarische sector, toenemende schaalvergroting en het teruglopende aantal boeren en tuinders zijn de hoofdoorzaken van verval, veelal gevolgd door sloop van historische boerderijen. Veel boerderijen verliezen hierdoor hun oorspronkelijke agrarische functie. Maar ook als de agrarische bestemming blijft, is dat niet altijd een garantie voor behoud. Voor een moderne, efficiënte bedrijfsvoering zijn namelijk vaak nieuwe gebouwen nodig en kan het oude gebouw alsnog leeg raken en in verval raken. Nieuwe functies zouden oude boerderijen een zinvolle bestemming kunnen geven, waardoor deze weer geheel of gedeeltelijk rendabel gemaakt worden. Indien geen maatregelen worden getroffen om oude agrarische gebouwen aan te kunnen passen aan moderne bedrijfseisen, gaat verval in hoog tempo door. Dat leidt uiteindelijk tot sloop, wat voorkomen moet worden.

Opgave

Er moet extra aandacht geschonken worden aan monumentale en beeldbepalende boerderijen. Door het vinden van (een) voor alle betrokken partijen passende bestemming(en) en door het plegen van regelmatig onderhoud kunnen de meeste van deze gebouwen voor de toekomst bewaard blijven. Ten aanzien van de beeldbepalende boerderijen zal de discussie over herbesteding intensiever gevoerd moeten gaan worden. Bestaande regelgeving zal daarbij ook tegen het licht moeten worden gehouden en nieuwe bestemmingen kunnen wellicht bijdragen tot het behoud van dit culturele erfgoed.

De gemeente zal daarbij samenwerking zoeken met andere instanties die begaan zijn met het lot van de boerderijen in Roosendaal. Zo heeft het Monumentenhuis Brabant op 21 september 2005 de boerderijenlijn geopend. De heemkundekring 'De Vryheyd van Rosendale' heeft zelf een

inventarisatie gemaakt van boerderijen in het buitengebied van Roosendaal. De uitkomsten van deze studie worden gebruikt in de quick-scan. Beide inspanningen moeten bijdragen aan het behoud van het erfgoed.

De provincie heeft samen met de gemeentes hun zorgen kenbaar gemaakt over het verdwijnen en de aantasting van de boerderijen in Brabant. In de 'Verklaring van Tilburg' is de intentie door diverse partijen uitgesproken om meer aan bewustwording en bescherming te gaan doen. Dit betekent dat bij de lijst van gemeentelijke monumenten ook veel aandacht zal worden gegeven aan diverse boerderijen die de gemeente rijk is.

3.6 Leegstand en herbestemming

De komende jaren zullen diverse monumentale panden hun huidige functie verliezen. Het gaat daarbij vooral om grote panden die voor een specifieke functie zijn gebouwd: kerken, kloosters, industriële gebouwen en openbare gebouwen.

Probleem van diverse grote gebouwen is, dat deze gebouwen juist voor één bepaalde functie zijn opgericht. Deze gebouwen dragen in hun omvang, vorm, indeling en interieur alle kenmerken voor die specifieke functie. Dit geldt vooral voor kerken, die opgericht zijn voor de eredienst, maar ook voor kloosters, raad- en stadhuizen, scholen en dergelijke. Dat maakt het niet altijd gemakkelijk voor deze gebouwen een geschikte herbestemming te vinden. De meeste herbestemmingen leiden tot een meer of minder ingrijpende aantasting van het gebouw. Het is de kunst om de juiste afweging te maken van wat wel kan en wat niet meer kan. Soms zal ook pragmatisch gewerkt moeten worden aan herinvulling: soms wordt een pand weliswaar aangetast, maar dat betekent vanwege de herinvulling juist weer wel het behoud van het pand. In sommige gevallen is het verdedigbaar dat het monument (enigszins) wordt aangetast om het behoud te continueren. Als daar tegenover zou staan dat het gebouw anders ongebruikt verder (zonder benodigd onderhoud) zou aftakelen, is het juist goed om een gebouw op deze manier te behouden. Ook in het kader van duurzaamheid en zuinig omgaan met bouwstoffen en bouwactiviteiten is hergebruik van gebouwen zeer wenselijk.

Uitgangspunt voor beleid

De gemeente Roosendaal wil het behoud van een aantal leeggekomen en nog leegkomende panden veiligstellen. Dit betekent dat eigenaren van een leegkomend pand en ontwikkelaars die met een leegkomend object aan de slag gaan eerst zullen moeten proberen met behoud van het pand tot een herinvulling te komen. In de meeste gevallen zal dat niet optimaal mogelijk zijn. Wel zal gemotiveerd op basis van allerlei criteria en argumenten inzichtelijk moeten worden gemaakt waarom het totale behoud niet mogelijk is. Vervolgens zal moeten worden bekeken in hoeverre met behoud van zoveel mogelijk monumentale en beeldbepalende waarden tot hergebruik kan worden overgegaan.

Daarbij zijn twee sporen te onderscheiden.

Sommige monumenten zijn zo waardevol dat de gemeente zichzelf een inspanningsverplichting meegeeft om mee te zoeken naar nieuwe functies en financieringsbronnen. Andere monumenten hebben een mindere prioriteit en die mogen via de marktwerking een nieuwe functie krijgen waarbij de gemeente randvoorwaarden meegeeft. Het spoor van zelf als gemeente mee zoeken naar functies en middelen is een mogelijkheid die vrij kostbaar is en waar vooralsnog niet de prioriteit op gelegd kan worden. De gemeente wil de komende jaren wel inzetten op een voorwaardenscheppende en faciliterende rol. Hierbij zal de gemeente wel actief meedenken en ruimte bieden in planologische zin en in de vergunningvoorwaarden, maar de gemeente zal de initiatiefnemer als probleemeigenaar blijven beschouwen, die zelf de verantwoordelijkheid blijft houden voor een verantwoorde inhoudelijke en financiële oplossing.

In de gemeente Roosendaal zijn er meerdere grote, markante gebouwen die op termijn leeg komen te staan. Omdat deze gebouwen in het straatbeeld een belangrijke rol spelen is het vanuit cultuurhistorisch maar ook vanuit stedenbouwkundig oogpunt cruciaal hier een uitgewerkte visie over te hebben. Mogelijk spelen bepaalde objecten zo'n belangrijke rol dat de gemeente hier wel actief op in moet spelen met ideeën en middelen omdat er anders niets gebeurt. Voor een aantal gebouwen zijn al plannen gemaakt om de monumentale waarde te behouden en deze plannen worden uitgevoerd.

4. Archeologie

De dynamiek in de vorm van bouwlocaties, infrastructurele werken en intensivering van de landbouw maakt dat het bodemarchief onder druk staat. De Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), thans RCAM, heeft berekend dat bijna eenderde deel van de archeologische vindplaatsen in de laatste vijftig jaar door bodemingrepen is verdwenen, terwijl maar 2% daarvan is onderzocht. Mede om die reden werd in 1992 door de Europese ministers van Cultuur het Verdrag van Valletta (ook wel Malta genoemd) ondertekend. Dit heeft geleid tot de Wet op de archeologische monumentenzorg (wet d.d. 21 december 2006).

4.1 Implicaties verdrag van Malta

Het Europese Verdrag van Malta, ook wel het Verdrag van Valletta genoemd, beoogt het cultureel erfgoed dat zich in de bodem bevindt beter te beschermen. Het gaat bijvoorbeeld om grafvelden, gebruiksvoorwerpen en resten van woningen. Niet altijd weten archeologen precies waar dit soort erfgoed zich in de bodem bevindt. Ook worden archeologen vaak laat bij de ontwikkeling van plannen betrokken. Hierdoor wordt de aanwezigheid van archeologische waarden vaak pas ontdekt als projecten, zoals de aanleg van wegen of stadsvernieuwing, al in volle gang zijn. Om het bodemarchief beter te beschermen en om onzekerheden tijdens de bouw van bijvoorbeeld nieuwe wijken te beperken, wordt voorgesteld om steeds vooraf onderzoek te laten doen naar de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden. Op deze manier kan daar bij de ontwikkeling van de plannen zoveel mogelijk rekening mee worden gehouden. In oktober 2003 is een voorstel voor de wijziging van de Monumentenwet 1988 en enkele andere wetten naar de Tweede Kamer gestuurd. Hiermee worden de principes van het Verdrag van Malta doorgevoerd in de Nederlandse wetgeving. Op 16 april 1992 werd de verdragstekst door de leden van de Europese ministerraad in Valletta ondertekend. Daarmee is het verdrag de opvolger van een eerder Europees verdrag uit 1969 waarin vooral de bescherming van archeologische monumenten werd geregeld. Uitgangspunt van het nieuwe verdrag is dat het archeologische erfgoed al voordat het tot monument is verklaard, integrale bescherming nodig heeft en krijgt. Ingrepen in de bodem moeten vooraf worden gegaan door zorgvuldig archeologisch onderzoek. Archeologie moet dus in de planvorming betrokken worden. De verstoorder is verantwoordelijk voor het archeologisch erfgoed.

Het rijk heeft dit verdrag verankerd in nationale wet- en regelgeving (zowel voor monumenten als op het gebied van de ruimtelijke ordening): **de Wet op de archeologische monumentenzorg.**

Deze wet brengt een aantal ingrijpende veranderingen met zich mee op bestuurlijk en beleidsmatig gebied. De belangrijkste zijn:

1. Het geformaliseerde beleidsuitgangspunt voor alle overheden wordt: behoud en bescherming van de archeologische waarden. De bedoeling van het verdrag is om de archeologie zoveel mogelijk in de bodem te bewaren; bodemverstoring wordt ontmoedigd.
Centraal artikel is artikel 38a, lid 1, van de Wet op de archeologische monumentenzorg: "De gemeenteraad houdt bij de vaststelling van een bestemmingsplan (...) en bij de bestemming van de in het plan begrepen grond, rekening met de in de grond aanwezige dan wel te verwachten monumenten."
2. Er is dus sprake van een toenemende verantwoordelijkheid voor de archeologie op gemeentelijk niveau. Operationeel zal de plicht tot het maken van 'archeologievriendelijke' bestemmingsplannen worden ingevoerd. Eén van de verschillen tussen het oude en het nieuwe stelsel is dat de gemeente verantwoordelijkheid moet nemen voor het behoud van het archeologisch erfgoed. De gemeente moet straks in bijna alle gevallen het behoud van de archeologische waarde afwegen tegen andere maatschappelijke belangen (met uitzondering van de aangewezen archeologische

- rijksmonumenten).
3. De relatie tussen archeologie en ruimtelijke ordening wordt versterkt door (onder meer) de aanwijzing van attentiegebieden op het grondgebied van alle gemeenten. Het bestaande instrumentarium ten aanzien van de integratie van archeologische waarden bij planontwikkeling zal worden aangescherpt. Aan de provincie zal gevraagd worden archeologische attentiegebieden aan te wijzen. Gemeenten nemen deze gebieden over in hun bestemmingsplannen (op het moment dat deze nieuw opgesteld of gewijzigd worden). Bij aanlegvergunningen en bouwvergunningen kunnen voorschriften ten aanzien van archeologie opgenomen worden. Van initiatiefnemers zal in een vroegtijdig stadium verlangd worden aan te geven hoe met eventuele archeologische waarden bij toekomstige bodemverstorende ingrepen zal worden omgegaan.
  4. Invoering van het veroorzakerprincipe. Dat wil zeggen dat de kosten voor het archeologisch onderzoek worden gedragen door de initiatiefnemer (vergunningvrager voor) tot de bodemverstoring. Initiatiefnemers tot bodemverstorende maatregelen hebben de verplichting zorg te dragen voor het archeologisch erfgoed in financiële en operationele zin). De overweging is hierbij dat er bij grotere bodemingrepen sprake moet zijn van een uitdaging om het erfgoed zo verantwoord mee te wegen en waar mogelijk te integreren in de voorgenomen ontwikkeling. De gemeente moet hierop toezien. Voor de gemeente kan het risico ontstaan dat private initiatiefnemers kosten voor archeologisch onderzoek willen afwentelen op de gemeente.
  5. De introductie van marktwerking voor de archeologische uitvoering en een controle op de kwaliteit van de uitvoering door middel van een kwaliteitssysteem. Een van de onderdelen van het kwaliteitssysteem wordt de plicht om alle onderzoeken binnen twee jaar te publiceren. In veel situaties heeft het grote voordelen om over eigen deskundigheid te beschikken. In Roosendaal zal daarom gebruik worden gemaakt van de kennis van de buurgemeente Gemeente Bergen op Zoom. De daar in dienst zijnde archeoloog kan zo een meer regionale functie krijgen, zodat Roosendaal de expertise op dit vlak min of meer in huis houdt. Althans de kennis blijft aanwezig bij de overheid, waardoor deskundig opdrachtgeverschap richting bureaus en aanvragers gewaarborgd blijft.
  6. Transparante informatievoorziening. Het moet eenvoudig worden om toegang te krijgen tot archeologische informatie. Er komt een uitgebreidere meldingsplicht (aan de Minister). In aanvulling op de bestaande wet- en regelgeving zal een informatieplicht voor overheden en uitvoerende instanties worden geïntroduceerd waarbij een verbeterde koppeling met een landelijke informatiesysteem wordt voorgestaan.
  7. Het publiek moet intensief betrokken worden bij het behoud van het erfgoed.

4.2 Archeologiebeleid van de Provincie

De archeologische bescherming wordt geregeld op basis van een stelsel van archeologische aandachtsgebieden met indicaties van (lagere of hogere) waarden. De provincie heeft een Cultuurhistorische Waardenkaart Noord-Brabant opgesteld met een waardering van mogelijke archeologische gebieden waarvan de bescherming in het bestemmingsplan door middel van een aanlegvergunning geregeld dient te worden. De meeste archeologische vindplaatsen zijn onbekend, omdat ze onder het maaiveld verborgen liggen. Om te voorkomen dat waardevolle informatie verloren gaat, moeten deze overblijfselen zo vroeg mogelijk in de planontwikkeling door een archeologisch vooronderzoek, zoals een quick-scan, worden gelokaliseerd en gewaardeerd. De provincie toetst in het kader van artikel 10 van het Besluit ruimtelijke ordening '85 en artikel 19 van de Wet Ruimtelijke Ordening met behulp van de waardenkaart. De provincie gaat daarbij na of bij de planvorming voldoende archeologisch vooronderzoek is verricht op basis waarvan een afgewogen besluit kan worden genomen. Aangezien de verantwoordelijkheid voor het archeologisch erfgoed wordt gedecentraliseerd, dienen de gemeenten binnen dit kader hun eigen beleid te ontwikkelen. Een belangrijk instrument is de archeologische quick-scan waarmee de gemeente op maat gesneden waarderingen van terreinen opstelt. Dit betekent een verfijning van de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart en leidt tot een meer effectieve inpassing van archeologische programma's in bouwprocessen. De archeologie wordt een meer integraal onderdeel van het planologisch instrumentarium. Op gemeentelijk niveau zal de aanwijzing van aandachtsgebieden uitwerking moeten krijgen in bestemmingsplannen, waar wordt aangegeven hoe met het archeologisch erfgoed zal worden omgegaan. Ook moeten in de aanleg- en de bouwvergunning bepalingen worden opgenomen betreffende de archeologie.

4.3 Samenwerking met gemeente Bergen op Zoom

Roosendaal heeft geen eigen dienst of een specifieke archeologiemedewerker. Om toch voldoende geëquipeerd te zijn met deskundigheid gaat de gemeente een samenwerkingsverband aan met de gemeente Bergen op Zoom. Het archeologiebeleid zal een primaire taak blijven voor de eigen Roosendaalse organisatie waar de beslissingsbevoegdheid blijft. De samenwerking met Bergen op Zoom is specifiek bedoeld om te adviseren en om werkzaamheden te kunnen begeleiden en te beoordelen. Ook het archeologisch meldpunt kan gelegd worden bij de Bergse archeoloog.

4.4 Archeologische waardenkaart

Er wordt een archeologische waardenkaart opgesteld. De informatie die daaruit wordt verzameld, geeft een gemeentededkend overzicht over het archeologische erfgoed in de gemeente. De archeologische waardenkaart maakt onderdeel uit van de cultuurhistorische waardenkaart.

4.5 Financiële uitwerking

In de gemeente Roosendaal wordt het principe toegepast dat de onderzoekskosten, conform het Verdrag van Valletta en de Monumentenwet 1988, ten laste van de verstoorder komen. De initiatiefnemer is dus de degene is die voor de kosten op moet draaien. Afhankelijk van het project kan dat de gemeente, een particuliere ontwikkelaar of een combinatie zijn. De archeologische onderzoekskosten van volledig gemeentelijke projecten komen voor rekening van de gemeente, als onderdeel van de grondexploitatie.

5. Groene monumenten

5.1 Groene monumenten in Roosendaal

Behalve bouwkundige monumenten zijn er ook groene monumenten in Roosendaal. Het betreft groenobjecten die op hun eigen manier bijdragen aan identiteit, karakteristiek en ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving. Het meest in het oog springend zijn uiteraard de monumentale bomen, waarvan de Gemeente Roosendaal een uitvoerige inventarisatie beschikbaar heeft. Maar ook andere groenelementen en -structuren kunnen als monumentaal worden aangemerkt en vormen een belangrijk onderdeel van ons cultuurhistorisch erfgoed. Het groen draagt op een dermate wijze bij aan de belevingswaarde in onze gemeente, dat dit vraagt om een zorgvuldige bescherming.

5.2 Cultuurhistorisch Waardenkaart

De Cultuurhistorische Waardenkaart van de provincie Noord-Brabant bevat in dit verband een inventarisatie van Historisch Groen, bestaande uit de monumentale bomen die zijn opgenomen in de landelijke inventarisatie van de Bomenstichting, plus andere groenelementen en -structuren met een historische relevantie. Voor Roosendaal gaat het om enkele tientallen:

- parken,
- bossen,
- houtwallen,
- lanen,
- landgoederen,
- kloostertuinen,
- watergangbeplantingen, -plus een veertigtal objecten met monumentale bomen.

5.3 Inventarisatie monumentale bomen

De Roosendaalse inventarisatie van monumentale bomen is uitvoeriger en telt ongeveer 240 objecten (totaal ongeveer 1800 bomen). De inventarisatie van monumentale bomen wordt één maal per twee jaar geactualiseerd. Voor monumentale bomen wordt over het algemeen een leeftijdscriterium gehanteerd van ouder dan 50 jaar, maar dit is geen harde norm, ook landelijk niet. Zo worden bijvoorbeeld de enige jaren geleden veelvuldig aangeplante Amaliabomen meteen na aanplant al tot het cultuurhistorisch erfgoed gerekend. Behalve de leeftijd van een boom zijn de volgende criteria relevant voor het bepalen of een boom monumentaal is: omvang, zeldzaamheid, beeldbepaling, cultuurhistorie, ecologisch/ genetisch, vitaliteit, standplaats en groeiomstandigheden. Bomen kunnen monumentale bomen zijn als ze aan meer dan twee van bovenstaande criteria voldoen.

5.4 Inventarisatie monumentale groenelementen en -structuren

Roosendaal heeft geen nadere inventarisatie voorhanden van groene monumenten zijnde geen monumentale bomen. Wèl is in één van de voorstudies voor het Landschaps-beleidsplan “De Zoom van West-Brabant” een overzicht opgenomen van belangrijke groenstructuren in Roosendaal, waarin de parken met historische waarden zijn aangeduid (deze parken zijn ook opgenomen in de provinciale Cultuurhistorische Waardenkaart). Maar voor een volledig inzicht in het monumentale groen in Roosendaal zal er een nieuwe inventarisatie moeten worden uitgevoerd, met de provinciale Cultuurhistorisch Waardenkaart en het Landschapsbeleidsplan als vertrekpunten. Voor het bepalen van het al dan niet monumentale karakter van groenelementen en -structuren kunnen criteria worden gehanteerd zoals een opmerkelijke landschapsarchitectuur, een bijzondere locatie zoals religieuze plaatsen, samenhang met cultuurhistorisch belangrijke zaken zoals wegen of waterlopen, een bijzonder cultuurlandschap, een ongebruikelijke sortimentskeuze die typerend is voor een bepaalde periode uit de geschiedenis.

5.5 Bescherming van groene monumenten

Groene monumenten maken deel uit van het cultuurhistorisch erfgoed en vragen om bescherming. Behalve het inventariseren en vaststellen van de relevante objecten, is het dus van belang om inzicht te hebben in het instrumentarium voor het beschermen van objecten. Het betreft momenteel de Bomenverordening, de Boswet en de bestemmingsplannen.

Bescherming van bomen

In overeenstemming met de Bomenverordening wordt voor monumentale bomen in principe geen kapvergunning verleend, tenzij er sprake is van een ernstige bedreiging van de openbare veiligheid, een noodtoestand of andere uitzonderlijke situaties. Om een aantal redenen is de Bomenverordening aan herziening toe, onder meer als gevolg van de wens tot het terugdringen en vereenvoudigen van regelgeving, maar ook om het begrip “uitzonderlijke situaties” nader te specificeren ten aanzien van monumentale bomen. Voor bedoelde uitzonderlijke situaties is het van belang om een goed afwegingskader te hebben en daartoe wordt het volgende voorgesteld:

- 1 zijn er alternatieven, bijvoorbeeld kan het project ook op een andere manier of op een andere locatie worden uitgevoerd?
- 2 zijn er met het project dwingende redenen van groot openbaar belang gemoeid?
- 3 is de compensatie van de aantasting afdoende geregeld?

Bescherming van andere groenelementen en –structuren

Voor de andere groene monumenten is er tot op heden geen “bewust” beschermingsregime van toepassing. Eventuele bomen die er in voorkomen worden via de Bomenverordening beschermd en als het groenobject enige omvang heeft is het via het bestemmingsplan en/of de Boswet beschermd, maar dat staat allemaal los van de monumentale waarde. De huidige situatie biedt geen waterdichte bescherming, zeker niet als er gekozen zou worden voor een rigoureuze wijziging van de Bomenverordening.

Inventarisatie

Om te komen tot een goede bescherming van groene monumenten zal een grondige totaalinventarisatie van alle groene monumenten worden uitgevoerd. Het voortbestaan van de groene monumenten kan worden geborgd in bijvoorbeeld een Groene Monumenten Verordening. Behalve de bescherming van het groen op zichzelf kan daarin ook -en dat is vaak minstens zo belangrijk- de bescherming van de standplaats en de groeiomstandigheden goed worden geregeld. Hieronder wordt gerekend: voldoende ruimte voor het wortelgestel, de grondwaterspiegel, maaiveldhoogte, het niet verdichten van de bodem, geen sloten dempen, geen nieuwe sloten, kabels en leidingen aanleggen in de directe nabijheid, enzovoort. Dit zijn aspecten waarmee vaak geen rekening wordt gehouden bij (her)ontwikkelingen.

Flankerend beleid

Het beheer van openbaar groen, inclusief groene monumenten, is afgestemd op normale instandhouding, conform de beheerniveaus van het Beheerbeleid Verhardingen Groen (BVG). Er wordt een voorstel uitgewerkt om een apart budget te reserveren voor het bekostigen van niet reguliere instandhoudingmaatregelen voor groene monumenten.

Om ook particulieren te stimuleren om een goed beheer te voeren over groene monumenten in hun eigendom is het van belang om goed te communiceren over de bijzondere waarde van hun eigendommen. Ook voor de niet reguliere lasten van instandhouding van particuliere groene monumenten moet een beroep op een apart budget kunnen worden gedaan.

Cultuurhistorische en landschappelijke waarden kunnen dienen als inspiratiebron voor de verhoging van de landschappelijke kwaliteit, zowel in het landelijke gebied als binnen de bebouwde kom. Het cultuurhistorische erfgoed draagt immers in belangrijke mate bij aan de identiteit van onze omgeving en daarmee aan de ruimtelijke kwaliteit van een gebied. Groene monumenten verdienen het om vaker als leidraad, voorbeeld en/of randvoorwaarde voor ontwikkelingen te dienen.

Er zal een voorstel worden uitgewerkt om meer bekendheid te geven aan de meest bijzondere groene monumenten in de Gemeente Roosendaal, bijvoorbeeld in folder/boekvorm en/of door het toepassen van informatiepanelen ter plaatse.

6. Cultuurhistorische Waardenkaart

Een Cultuurhistorische Waardenkaart is een onmisbaar instrument om in een oogopslag een groot aantal waardevolle cultuurhistorische gegevens beschikbaar te hebben. In navolging van de Cultuurhistorische Waardenkaart van de Provincie Noord-Brabant zal ook de gemeente Roosendaal een Cultuurhistorische Waardenkaart voor het gemeentelijk grondgebied opstellen. Deze kaart biedt ook onmisbare informatie bij het realiseren van bouwprojecten en de cultuurhistorische paragraaf in toelichtingen van bestemmingsplannen.

De Cultuurhistorische Waardenkaart bevat de volgende bouwstenen:

Historische bouwkunst

Dit zijn 'onroerende zaken'. Voorbeelden: boerderijen, woonhuizen, fabrieken, molens, kerken, kastelen, bruggen, grenspalen en standbeelden.

Historische Stedenbouw

De combinatie van de historisch gegroeide ruimtelijke structuur en de historische bebouwing: een gehucht, dorp, stad, woonwijk of industrieel complex.

Historische Geografie

De ruimtelijke neerslag van de aanpassingen die de mens in de loop der eeuwen heeft gedaan aan de natuurlijke omgeving. Voorbeelden zijn oude akkercomplexen, heidevelden, landgoederen, dijken en kaden, turfvaarten en de patronen van wegen en waterlopen.

Historisch Groen

De groenelementen en -structuren zijn veelal door ingrepen van de mens ontstaan. Meestal zijn deze omwille van de functionaliteit ontstaan, denk maar aan houtwallen, heggen, grienden- en hakhoutcultuur, plantage- en ontginningsbossen en bomenrijen. Daarnaast zijn er ook groenelementen uit esthetische/culturele overwegingen ontstaan, zoals diverse parken, pastoretuinen, dreven en bepaalde alleenstaande bomen. De waardenkaart maakt onderscheid tussen historische groenstructuren en monumentale bomen.

Historische Zichtrelaties

Bijvoorbeeld molenbiotopen (cirkelvormige zones rond windmolens voor de windvang) en zichtrelaties (bijvoorbeeld de mogelijkheid om tussen de bebouwing van een dorpslint het omliggende landschap te zien).

Archeologische monumenten

Deze kaartlaag bestaat uit een inventarisatie en inschatting van archeologisch interessante gebieden.

Aardkundige waarden

Deze kaartlaag bestaat uit een inventarisatie van aardkundig interessante gebieden.

7. Mensen en Middelen

Om het beleid gestalte te kunnen geven zijn mensen en middelen onontbeerlijk. Zonder deze twee aspecten zijn de voorgestelde beleidsinitiatieven moeilijk gestalte te geven.

7.1 Mensen

Het behoud van de cultuurhistorie in brede zin is door de loop der jaren iets geworden waar veel vrijwilligers en stichtingen een rol in spelen. Het verzamelen van informatie, het doorgeven van deze informatie door het op te schrijven of het organiseren van bijeenkomsten zijn zaken waar de markt niet veel geld voor over heeft. Ook een vervallen vergeten object wordt vaak geadopteerd door een paar betrokken vrijwilligers die na jarenlange inzet, informatieverzameling en lobbywerk hun project op de agenda krijgen. Dankzij deze vrijwilligers is er veel aan cultuurhistorie dat nu beschermd wordt. Naarmate zij in staat zijn iets hoog op de agenda te krijgen, dan komt bestuurlijke aandacht en geld van fondsen makkelijker binnen handbereik. Dit is een werkwijze (van onderaf) die de gemeente aanspreekt. Het bestuur kan niet van alle aspecten van de cultuurhistorie op de hoogte te zijn en maakt op deze wijze dankbaar gebruik van de kennis van enthousiaste burgers.

Uiteraard heeft de overheid en daarbinnen ook de gemeente zelf een rol om de cultuurhistorie te behouden en waar mogelijk te versterken. En dat zal ook zeker gebeuren. Naast de wettelijke taken zal de gemeente ook actief aan beleidsuitvoering gaan doen. De gemeente is hiertoe verplicht. Dit betekent, dat de organisatie en de daarin beschikbare ambtelijke capaciteit goed afgestemd moeten zijn op in deze nota neergelegde taken en ambities teneinde deze op een adequate en enthousiaste wijze gestalte te geven.

7.2 Financiële middelen

Een belangrijk gegeven in de monumentenzorg is dat het herstel van monumenten -door het benodigde maatwerk en gebruik van bijzondere materialen- duurder is dan reguliere renovatie. De beschermde status beperkt ook ten dele de vrijheid van de particuliere eigenaar, die immers, vanwege het publieke belang dat aan zijn eigendom wordt gehecht, minder vrijheid heeft om zijn monument te verbouwen. Beide gegevens maken dat de overheid de eigenaar deels tegemoet komt. Deels door advisering en begeleiding, maar zeker ook door financiële middelen. Binnen het beleidsterrein zijn meerdere middelen inzetbaar, zowel voor rijks- als gemeentelijke monumenten. Er wordt een onderscheid gemaakt tussen rijksmiddelen, provinciale middelen en gemeentelijke middelen.

7.2.1 Rijksmiddelen

Er staan rijks- en provinciale financiële middelen ter beschikking. Deze zijn (vooral) van toepassing op rijksmonumenten.

7.2.2 Gemeentelijke middelen

a. gemeentelijke subsidieregeling

De huidige subsidieregeling werkt om een vijftal redenen niet optimaal.

Een eerste aspect is dat de huidige regeling een restauratieregeling is waarbij de onderhoudsaspecten niet zijn meegenomen. In navolging van het rijk zou de gemeente restauratie en onderhoud moeten combineren in één regeling.

Een tweede aspect, waardoor de huidige regeling niet optimaal functioneert, is dat een deel van het meerwerk wordt gesubsidieerd. Het is immers discutabel wat nu precies onder regulier verstaan wordt en wat onder meerwerk. Het meerwerk moet berekend worden ten opzichte van het standaard werk.

Discutabel is dus wat wel en niet subsidiabele kosten zijn. Er dient een transparante lijst te komen waarin alle aspecten die subsidiabel zijn, zijn opgenomen. Van deze aspecten zou dan over het totale bedrag van dat aspect een percentage subsidiabel gesteld moeten worden. Het wordt eenvoudiger en transparanter voor een aanvrager waar hij wel en niet op kan rekenen. Door op deze wijze om te gaan met subsidieaanvragen wordt tevens aangesloten bij landelijke tendensen.

Een derde nadeel van de huidige regeling is dat niet altijd duidelijk is welke onderdelen in aanmerking komen voor subsidie. Momenteel is het zo dat de redengevende omschrijving bepalend is voor het toekennen van de subsidie. Dus de delen die beschreven zijn komen in aanmerking voor subsidie. De delen die niet in de beschrijving opgenomen zijn, komen niet in aanmerking voor subsidie. Zo zijn bijvoorbeeld meestal de voorgevel en het dakvlak beschreven, deze komen in aanmerking voor subsidie en andere delen van het gebouw niet. Bij instandhouding van monumenten is het eigenlijk niet van belang of bepaalde aspecten wel of niet beschreven zijn. Zo is bijvoorbeeld de zijgevel ook van belang om het hele pand te behouden. De kosten aan de zijgevel zouden ook subsidiabel moeten zijn. In feite zou alles om de instandhouding van het gebouw te kunnen waarborgen subsidiabel moeten zijn. Deze aanpassing zou de subsidieaanvraag eenvoudiger maken en ook eenvoudiger te beoordelen zijn. Er ontstaat meer ruimte doordat de subsidieregelgeving verruimd wordt. Er komen dan minder regels en meer mogelijkheden. Hierdoor zal het voor monumenteneigenaren ook makkelijker worden om subsidie te gebruiken. De gemeentelijke subsidieregeling voor gemeentelijke monumenten wordt niet volledig benut. Er komen te weinig aanvragen binnen. Het maximum aan subsidie per aanvraag van een monument is overigens € 22.689,-.

Als vierde aspect zou het maximum aan subsidie ook gekoppeld moeten worden aan een termijn. Een termijn van 1 maal per 6 jaar subsidie kunnen aanvragen zou aansluiten bij de landelijke subsidieregeling die ook een termijn van 6 jaar kent.

Een vijfde aspect is dat de gemeente een pro-actieve houding zou moeten hebben door de regeling bekend te maken en eigenaren te benaderen om ze de mogelijkheden aan te geven.

Dit betekent dat de nieuwe subsidieverordening de volgende aspecten dient te bevatten:

- combinatie van restauratie en onderhoud;
- eenduidige regeling van wat wel en niet subsidiabel is;
- duidelijk aangeven wat voor subsidie in aanmerking komt: in principe alles om de instandhouding van het object te garanderen;
- het maximum van subsidie koppelen aan een termijn en
- een pro-actieve houding van de gemeente.

b. eigen budgetten voor eigen monumenten

De gemeente heeft zelf monumentale objecten in bezit. Om het onderhoud goed te kunnen doen, worden er voor deze monumenten budgetten opgenomen in de eigen begroting. De monumenten die de gemeente in bezit heeft, kunnen op die manier goed onderhouden worden. Jaarlijks worden er bijdragen gereserveerd die wanneer nodig ingezet kunnen worden. Dat hoeft niet jaarlijks besteed te worden.

8. Juridisch instrumentarium

Het is van belang dat een beleidsnota wordt ondersteund door een goed juridisch instrumentarium. Uiteraard kan met een juridisch instrumentarium niet alles worden geregeld, maar bij de uitvoering van monumentenbeleid dienen vanwege de belangen van verschillende partijen zaken procedureel correct te worden vastgelegd. Het huidige juridische instrumentarium biedt onvoldoende mogelijkheden om het toekomstige monumentenbeleid gestalte te geven. Dit betekent dat na vaststelling van de monumentennota het juridische instrumentarium moet worden aangepast.

Monumentenwet 1988

De Monumentenwet 1988 vormt de basis voor het beleid voor beschermde rijksmonumenten. Deze wet bevat bepalingen over de aanwijzing tot rijksmonument en de wijziging er van, inclusief archeologische monumenten. Ook regelt de Monumentenwet de aanwijzing van beschermde stads- en dorpsgezichten en vormt ze de basis om bij algemene maatregelen van bestuur regels vast te stellen met betrekking tot herstel en instandhouding van beschermde rijksmonumenten.

Wet op de archeologische monumentenzorg

In deze nieuwe wet, die strekt tot wijziging van de Monumentenwet 1988, wordt de basis gelegd voor archeologie. De wet bevat regels tot bescherming van het archeologisch erfgoed. Met name wordt de relatie gelegd naar ruimtelijke ordening.

Monumentenverordening

In nieuwe monumentenverordening worden de verschillende beschermingsgradaties beschreven en vastgelegd. Zo is een regeling opgenomen voor de aanwijzing van beschermde stads- en dorpsgezichten. Ook op het vlak van de straatwanden zijn aanvullende regels gesteld. In een nieuwe inventarisatie en waardering wordt duidelijk welke dorps- en stadgezichten en welke straatwanden de gemeente waardevol genoeg vindt om te behouden. Een nieuwe juridische regelgeving zal complementair aan de inhoud opgesteld moeten worden. Ook zijn regels opgenomen worden met betrekking tot de samenstelling en werkwijze van de monumentencommissie. Gelet op de gemeentelijke taken op het gebied van archeologie is in de monumentenverordening daar aandacht aan geschonken.

Wet op de Ruimtelijke Ordening

In bestemmingsplannen worden vaak historische paragrafen opgenomen, maar toch worden historische kwaliteiten niet altijd voldoende planologisch geregeld. Terwijl het bestemmingsplan bij uitstek geschikt is om historische structuren -waaronder archeologische-, maar ook bestaande bouwvolumes vast te leggen. Ook kunnen bestemmingen worden gemaakt, waarbij het behoud van (beschermde) monumenten voorop staat. Voor beschermde stads- en dorpsgezichten is een beschermend bestemmingsplan verplicht. Ook bij artikel 19 WRO-procedures vindt toetsing plaats van de cultuurhistorische kwaliteiten.

Woningwet

Op 1 januari 2003 is de nieuwe Woningwet in werking getreden. De wet is onder meer de grondslag voor een te voeren welstandsbeleid. Per 1 juli 2004 dienen gemeenten te beschikken over een door de raad vastgesteld welstandsbeleid, anders is er geen welstandsadvies meer mogelijk. De Woningwet handelt ook over de noodzakelijke handhaving voor het bouwen.

Burgerlijk Wetboek

Op grond van de Monumentenwet 1988 en van de Roosendaalse Monumentenverordening is het alleen mogelijk om onroerende monumenten aan te wijzen tot beschermd monument. Hierbij zijn inbegrepen al hun bestanddelen uit hoofde van het Burgerlijk Wetboek, dat wil zeggen interieuronderdelen die fysiek verbonden zijn met de onroerende zaak en die losse onderdelen die volgens verkeersopvatting bij de onroerende zaak behoren.

Algemene wet bestuursrecht

Deze wet regelt het bestuursprocesrecht zoals het horen en het naar voren brengen van zienswijzen, publicatie en ter inzage legging, de vergunningsprocedure en de mogelijkheid van bezwaar en beroep.

9. Monumentencommissie

9.1 Taken van de Monumentencommissie

In de Monumentenwet 1988 is bepaald dat een gemeente een verordening dient op te stellen waarin tenminste de inschakeling wordt geregeld van een commissie op het gebied van de monumentenzorg, die burgemeester en wethouders adviseert over aanvragen voor een (monument)vergunning voor rijksmonumenten. Een monumentenvergunning wordt door de gemeente verstrekt en is nodig voor elke wijziging of versterking van of herstel aan een rijksmonument. Pas als een monumentenvergunning is afgegeven kan een bouw-en sloopvergunning worden afgegeven.

De belangrijkste taken van de Monumentencommissie zijn kort samengevat de volgende:

- Het adviseren van over ingediende aanvragen voor monumentvergunningen bij gemeentelijke en rijksmonumenten en bouw- en wijzigingsvergunningen bij beeldbepalende en beeldondersteunende panden.
- Het zelf doen van voorstellen tot, dan wel adviseren over, (voorgestelde) aanwijzing van een rijksmonument en gemeentelijk monument en aanwijzing tot beeldbepalend dan wel beeldondersteunend pand dan wel tot het geheel dan wel gedeeltelijk laten vervallen van de beschermde status.
- De commissie beoordeelt voorontwerpbestemmingsplannen, stadsvernieuwingsplannen en leefmilieuverordeningen aan het in de gemeente gevoerde monumentenbeleid en adviseert over de vaststelling van het meerjarenprogramma restauraties.
- Tot slot heeft de commissie een algemeen adviserende taak ten behoeve van het college van Burgemeester en wethouders en de gemeenteraad wanneer deze instanties advies wordt gevraagd dan wel betrokken zijn bij de uitvoering van de Monumentenwet 1988.

Om deze taken adequaat te kunnen uitvoeren, dient de monumentencommissie onafhankelijk en deskundig te zijn. De besluitvorming is voorbehouden aan het gemeentebestuur. Het gemeentebestuur kan gemotiveerd afwijken van de adviezen van de monumentencommissie. Belangrijk is hierbij dat de monumentencommissie in haar adviezen niet op de stoel gaat zitten van het gemeentebestuur maar er wel begrip voor opbrengt dat het gemeentebestuur afwijkend zou kunnen besluiten in het afwegingsproces van verschillende belangen.

9.2 Samenstelling van de Monumentencommissie

De monumentencommissie dient zoals de wet voorschrijft deskundig te zijn en onafhankelijk van het gemeentebestuur.

De samenstelling van de monumentencommissie is geregeld in de gemeentelijke Verordening op de Monumentencommissie en bestaat uit:

- Een Welstandslid. Omdat het belangrijk is dat er steeds één Welstandslid aanwezig is, zal worden gewerkt met een vaste plaatsvervanger.
- Drie lokale deskundigen kunnen mogelijk gerekruteerd worden uit lokaal werkende groeperingen zoals heemkunde kringen en Stichting Beeld. Belangrijk is hierbij wel dat zij onafhankelijk (zonder last of ruggespraak) blijven opereren.
- Drie materiedeskundigen: een restauratiearchitect, een architectuurhistoricus en een archeologisch/-bouwhistorisch deskundige.
- Een secretaris en een ambtelijk adviseur.

De leden van de commissie worden steeds (her)benoemd voor een termijn van 4 jaar. Als taken van de commissie veranderen zal ook de samenstelling van de commissie aangepast worden.

10. Communicatie

Goed monumentenbeleid valt of staat met structurele en effectieve communicatie. De uitvoering van monumentenbeleid bevindt zich immers altijd in een sterk krachtenveld van gemeente, particuliere eigenaren, projectontwikkelaars en diverse culturele instellingen. Begrip en draagvlak voor monumentenbeleid en een goede kennis van de geldende wet- en regelgeving is onmisbaar om te kunnen opereren binnen dat krachtenveld. Alleen door een goede communicatie is een optimale samenwerking en realisatie van het monumentenbeleid mogelijk.

In het kader van monumentenbeleid gaat het voor de communicatie om de volgende aspecten:

- 1 Het uitdragen van de visie van de Gemeente Roosendaal op monumentenbeleid.
- 2 Het communiceren van de kaders en de randvoorwaarden van de uitvoering van dat beleid.
- 3 Het vergroten van de kennis over wet- en regelgeving, subsidieverstrekking, en dergelijke.
- 4 Het vergroten van het draagvlak voor het behoud van cultureel erfgoed in Roosendaal.

Kortom, weten wat er wel en niet kan op het gebied van monumentenbeleid en daar begrip voor hebben.

Kansen en bedreigingen

Er is binnen de gemeente veel kennis opgebouwd over cultuurhistorisch Roosendaal. Het overdragen van deze kennis geldt als één van de kerntaken binnen het monumentenbeleid. Deze kennis over Roosendaal is echter versnipperd en verspreid aanwezig binnen veel verschillende instanties, zoals het gemeentelijk archief, de Monumentencommissie, de heemkundige kringen en de eigen ambtelijke organisatie. Op dit moment wordt de informatie echter onvoldoende ontsloten, waardoor deze kennis in feite te weinig wordt benut. De samenwerking moet geïntensiveerd worden zodat er een betere kennisontsluiting ontstaat.

Monumenten zijn een uitingsvorm van de identiteit van de gemeente. Monumenten dragen dan ook in belangrijke mate bij aan de kwaliteit van de gebouwde omgeving. Van dat besef is men in de loop der jaren steeds meer doordrongen geraakt, ook in Roosendaal. Het succes van Open Monumentendag overtreft zichzelf jaarlijks. De belevingswaarde van monumenten komt beter onder de aandacht en wordt bij de bevolking steeds meer gewaardeerd. Daarom is het goed deze impulsen te benutten om het monumentenbeleid meer vorm en inhoud te geven. Als mensen zich bewust worden van wat er aan waardevol cultuurbezit in de stad en de kerkdorpen aanwezig is, kan het veel gehoorde “er is hier toch niks in Roosendaal” omgebogen worden naar trots zijn op wat de eigen gemeente te bieden heeft.

Doelgroepen

De doelgroepen van monumentenbeleid zijn divers. In feite heeft iedereen te maken met het beleid, omdat met het beleid gewerkt wordt aan een stukje civic culture en het vergroten van het trots-gevoel.

De doelgroepen zijn:

- *Eigenaren bestaande monumenten:*
Deze groep moet geholpen worden bij procedures, vergunningen, subsidieaanvraag en dergelijke. Naast de 'algemene klanten' van de gemeente die we kennis willen bij brengen over de monumenten om hen de waarde ervan in te laten zien, hebben we de plicht om de 'directe klanten' (de monumenteigenaren) in het bijzonder te helpen.
- *Makelaars en notarissen:*
Moeten toekomstige kopers wijzen op het monumentenbeleid en hebben een bemiddelende rol. Om deze rol te kunnen vervullen zullen zij geïnformeerd moeten zijn.
- *Projectontwikkelaars:*
Kunnen plannen hebben die in strijd zijn met het monumentenbeleid of plannen die juist geïntegreerd kunnen worden. Om deze kansen te benutten moet er sprake zijn van goede kennis over de visie en ambitie met betrekking tot het monumentenbeleid.
- *Inwoners Roosendaal:*
Moeten trots worden op datgene dat Roosendaal te bieden heeft.
- *Politiek:*
Moeten om hun taak te kunnen vervullen op de hoogte zijn van het beleid, de uitwerkingen en dergelijke.
- *Interne doelgroepen gemeente:*
Ambtenaren die op welke manier dan ook betrokken zijn of worden bij monumentenbeleid moeten weten wat de kaders en de visie zijn van het beleid.

Middelen

Iedere doelgroep bereik je anders, met informatie op maat en gerichte inzet van middelen. Hierna volgt een opsomming van mogelijke middelen. De nadere uitwerking hiervan en daarmee de inbedding via erfgoededucatie zal in de komende jaren kunnen plaatsvinden.

Monumenteneigenaren

- actief informatie geven aan monumenteneigenaren over de gemeentelijke subsidiemiddelen en de provinciale middelen, bijvoorbeeld via een frontoffice.
- monumentenontmoetingsdag voor monumenteneigenaren.
- het instellen van een gemeentelijk monumentenschildje dat de gemeente ter beschikking stelt aan alle monumenteneigenaren.

Educatie

Algemeen

- Open Monumentendag. -publicaties zoals de jaarboeken en de nieuwsbrief. -lezingen en rondleidingen.

Jeugd/scholen

- een website voor cultuurhistorie met een aparte kinderhoek. -ontwikkelen lesbrieven over de cultuurhistorische aspecten van Roosendaal op allerlei terreinen.
- scholen bij opgravingen betrekken.

Toerisme

- folders met bijvoorbeeld monumentenroutes voor fietsers en voetgangers.

Bij de verdere uitwerking van het aspect communicatie en voorlichting speelt het Archief een belangrijke rol, omdat met name bij het Archief veel kennis over ons verleden in al zijn facetten aanwezig is. Hetzelfde geldt voor de Heemkunde kringen en de gemeentelijke monumentencommissie. Samenwerking en onderlinge afstemming leiden tot een meerwaarde van het ontwikkelen van het bewustzijn over het cultuurhistorische verleden van Roosendaal.

11. Te nemen acties

Op korte en middenlange termijn zullen er diverse acties moeten worden uitgevoerd om het voorgestelde beleid uit te voeren. Hiertoe worden de volgende acties voorgesteld:

ALGEMEEN

- Aandacht voor cultuurhistorie in ruimtelijke plannen door opname van een cultuurhistorische paragraaf in bestemmingsplantoelichtingen waarin de aanwezige monumentale en cultuurhistorische aspecten van het plangebied worden omschreven.
- Het opstellen van cultuurhistorische verkenningen bij (ingrijpende) ontwikkelingen in, aan en nabij monumentale objecten.
- Opstellen cultuurhistorische waardenkaart voor het gemeentelijk grondgebied (naar het model van de provincie)

ARCHEOLOGIE

- opstellen archeologische waardenkaart voor het gemeentelijk grondgebied van Roosendaal; deze archeologische waardenkaart maakt onderdeel uit van de cultuurhistorische waardenkaart.

Hoe? Inzet deskundigheid en capaciteit gemeente Bergen op Zoom
Start: Februari/maart 2007

- Reguliere uitvoering taken archeologie (onderzoek, veldwerk) bij ruimtelijke ontwikkelingen

Hoe? Structurele samenwerking met de gemeente Bergen op Zoom

- Instellen van een meldpunt archeologie

Hoe? Archeoloog Bergen op Zoom

HISTORISCH GROEN

- Inventarisatie historisch en waardevol groen en vastleggen daarvan in de cultuurhistorische waardenkaart
- Aanpassen bomenverordening

MONUMENTEN

- Uitwerken resultaten in quick scan in:
  - aanwijzing gemeentelijke monumenten;
  - aanwijzing beschermde straatwanden en
  - aanwijzing beschermde stads- en dorpsgezichten.

Hoe? Selectie en beschrijving van objecten en opstarten plaatsingsprocedures

- Zorgen voor uniforme beschrijvingen gemeentelijke monumenten
- Inventarisatie van Wederopbouwarchitectuur
- De in de gemeente aanwezige molens onderbrengen in een Stichting
- Begraafplaatsen of delen ervan gemeentelijke monumentenbescherming bieden

JURIDISCHE EN FINANCIËLE ASPECTEN

- aanpassen monumentenverordening i.v.m. differentiatie beschermingsgradaties: gemeentelijke monumenten, beschermde straatwanden, beschermde stads-en dorpsgezichten, beeldbepalende en beeldondersteunende panden, doorvertaling archeologie op gemeentelijk niveau
- aanpassen gemeentelijke subsidieverordening

COMMUNICATIE/VOORLICHTING

- Meer aandacht aan voorlichting op het gebied van monumentenbeleid, vooral in de richting van de eigenaren van monumentenpanden, maar ook in algemeen publicitaire zin.

Aldus vastgesteld ter vergadering van 24 april 2007

De secretaris,

de burgemeester,